

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Σάββατο Ἀθήνα, 29 Φεβρουαρίου 1920

ΑΡΙΘ. 673

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ: Ἡ Μιχτή.

Α. ΒΟΥΤΥΡΑΣ: Ὁ Ἀπόλλωνος (συνέχεια).

Η. ΝΕΛΑΚΙΣΤΗΣ: Ἡ Ἑλενώ.

Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Ὁ Σκληρός καὶ ἡ Γλώσσα. (Β')

Κ. Π. ΠΑΡΙΣΗΣ: Καὶ πάλι ἡ Καθοδεματούσα.

Κ. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μισομοί.

ΝΙΚ. ΘΕΡΒΑΝΤΗΣ — Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ: Ὁ Δὸν Κι-
χότης (συνέχεια).

Ο "ΝΟΥΜΑΣ": Φαινόμενα καὶ πράγματα.

ΓΡ. ΣΕΠΟΠΟΥΛΟΣ: Ἀπαντάει...

ΛΑΥΡΑΣ: "Τ" ὄνειρο...

ΛΙΑΝ ΙΑΚΩΒΙΔΗ: Στὸ ἐργαστήρι τοῦ Ζωγράφου.

ΚΑΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ: Ἡ Δωδέκατη νύχτα.

Α. ΣΤΕΓΗΝΕΤΣ: Ἐνα νέο περιοδικό.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ: Γεηγορίω μηνίοντι.

ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ: Μουσική. — Νέα
βιβλία. — Χωρὶς γραμματόσημο.

Η ΜΙΧΤΗ

ΣΕΝΑΤ, Πέμπτη 19 τοῦ Φλεβάρη 1920

Μὰ μπράβο σου, «Νουμά». Ὁραῖα μίλησες τοῦ κ. Δ. Γλήνου. Ἐμεινες πιστὸς καὶ στὴν Ἰδέα καὶ στὴ Φιλία. Γιὰ τὴ μιχτὴ ἐννοεῖται πὼς ἔχεις δίκιο χίλιες φορές. Ὅπου δὲν ὑπάρχει νόμος, κοντὰ στὸ νοῦ πὼς ἀνεξαρτησία δὲν ὑπάρχει, ἀφοῦ τότες ζῇ καὶ βασιλεύει τὸ ἀτομικὸ τὸ καπρίτσιο τοῦ καθενός. Γιὰ τοῦτο καὶ τῆς γραμματικῆς οἱ κανόνες πρέπει νὰ εἶναι ἀπρόσωποι - ἐθνικοί.

Τὸ ζήτημα ὅμως ἔχει καὶ ἄλλη σημαντικὴ ἐποψη, μὰ καὶ κατάντησε ζήτημα ἐκπαιδευτικό. Μπορῶ νὰ τὸ πῶ καὶ μπορεῖς ὁ ἴδιος σ' ὅποιους θέλεις νὰ τὸ πῇ, δίχως νὰ νομίση ἄξαφνα κανένα, πὼς τὸ λέω ἀπὸ λόγους προσωπικοῦς, τώρα πού εἰμαι ὁλότελα παραιτημένος, τραηγμένος, μὰ καὶ καλῇ.

Ἄμα λοιπὸν ἓνα ζήτημα ἔγινε ζήτημα ἐκπαιδευτικό, ἔγινε συνάμα καὶ πραχτικό. Ἡ δημοτικὴ ὥσπὸς στὴν Ἑλλάδα δὲ διδάχτηκε ἴσια μὲ σήμερις, ὥστε καὶ πείρα δὲν ἀπόχτησε ἀκόμη κανένας. Τὴν πείρα ἐγὼ θαρρῶ πὼς τὴν ἔχω, ἐπειδὴ, ὅσο ξαίρω, στὸ Παρίσι ἐδῶ στὴ Σκολή μου (Ecole Nationale des Langues orientales vivantes). διδάσκεται μεθοδικὰ ἡ δημοτικὴ καὶ διδάσκεται μεθοδικὰ ἐκεῖ μονάχα. Κλείσανε τὶς τέσσερις τοῦ Φλεβάρη δεκάξη χρόνια σωστά πού διδάσκω συνάμα τὴ γραμματικὴ τῆς καθαρῆς καὶ τῆς δημοτικῆς σὲ Γάλλους, σὲ Ρωμοὺς καὶ σὲ ξένους.

Ἴδου ὅμως τί μοῦ ἔμαθε ἡ πείρα ἡ δική μου, ἔστιν ὡφέλιμο νὰ παραδίνῃ κανεὶς τὴ γραμματικὴν τῆς καθαρῆς καὶ τῆς δημοτικῆς. ἔστιν ὡφέλιμο νὰ μελετῇ τὴν

ταλληλότερος τρόπος νὰ τὴν καταστρέψῃς, φτάνει τόντις νὰ τὴν παραδώσῃς ὅπως εἶναι, ὅπως γράφεται, ὅπως τυπώνεται, ὅπως κάποτες μιλεῖται γιὰτὶ ἀμέσως καταλαβαίνεις πὼς εἶναι ἀπαράδοτη, ἀδίδακτη, ἀμάθεπτη, καὶ ἡ αἰτία εἶναι πού κανόνες δὲν ἔχει, μὰ μήτε μπορεῖ νάχη, ἀφοῦ ἐναντιώθηκε στὴ μόρφωσίν της καὶ ἐναντιώνεται κάθε μέρα ἐπιστήμη, γλωσσολογία, φιλοσοφία καὶ ἱστορία.

Τῇ δημοτικῇ πάλε, ἀδύνατο, καὶ μάλιστα τῶν ἀδυνάτων τὸ ἀδύνατο, νὰ τὴ μάθῃς σὲ νέους, ἅμα δὲν τὴ διδάξῃς ταιριαχτὰ μὲ τοὺς κανόνες τῆς τοῦς ἐπιστημονικοῦς, τοὺς γλωσσολογικοῦς, τοὺς φιλοσοφικοῦς, τοὺς ἱστορικοῦς, — ὅπως διδάσκεται κάθε γλώσσα τῆς Ἑβρώπης. Κ' ἔτσι ἀπὸ ἐποψὴ πραχτικῇ, μιχτὴ γλώσσα στὴν ἐκπαίδεψιν δὲ χωρεῖ. Μιᾶς γλώσσας διδαχῇ, σὰν εἶναι κολάζ, γλώσσα σπουδαία, ὅπως εἶναι ἡ γλώσσα ἡ ἑλληνικὴ, μισὴ δουλειὰ δὲν εἶναι, εἶναι σωστὴ δουλειὰ.

Τέτοια. Καὶ κάτι ἄλλο, νόστιμο.

Ἡ σκέψιν σὰ νὰ λείπῃ σὲ πολλοὺς.

Ὅσοι θέλουνε τὴ μιχτὴ, δὲ μοιάζει νὰ συλλογιστῇκανε οὔτε τὸ νόημα τοῦ ὅρου πού μεταχειρίζονται.

Μιχτὴ σημαίνει, σὰ δὲ γελοῖομαι, γλώσσα κατωμένη, ἀνακατεμένη ἀπὸ δυὸ στοιχεῖα διαφορετικά.

Ποιὰ εἶναι δὴ τὰ δυὸ τὰ διαφορετικά τὰ στοιχεῖα;

Εἶναι ἡ δημοτικὴ καὶ ἡ καθαρῆς.

Τὸ λοιπὸν, ἀκόμη καὶ σὰ γυροῦν νὰ κάμῃς γλώσσαν μιχτὴν, ἀπαραίτητο νὰ μελετῇς τὴν

μικτά τὸ κάθε στοιχείο, μ' ἄλλα λόγια νὰ παραδοθῇς στὴν ἀκέρια τῇ δημοτικῇ, τὴν καθαρέβουσα τὴν ἀκέρια, στὸ βαθμὸ τουλάχιστο ποὺ χωρεῖ ἀκεριότητα ἢ καθαρέβουσα.

Τότες καὶ ἔρχεσαι καὶ ἀνακατέβεις τὰ δυὸ στοιχεῖα ὅπως σοὺ καπνίσῃ. Μικτὰ ὅμως δὲν

μπορεῖς, οὔτε σοὺ συμφέρει νὰ μάθῃς τὴ μιὰ γλώσσα καὶ τὴν ἄλλη.

Τώρα καταλάβαμε. Μιὰ γνώμη ἀτομικὴ ἀλλάζει ὁλοένα. Ἡ λογικὴ δὲν ἀλλάζει. Ἀπ' ὅπου καὶ ἂν τὸ πιάσῃς τὸ ζήτημα, θέλεις πάντα γραμματικὴ ποὺ νὰ στέχῃ, ποὺ νὰ εἶναι μιὰ.

Πάντα ἢ ὅλος
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ

2

Ο ΑΠΟΚΛΗΡΟΣ

— Μὰ καὶ ἦρθελα νὰ σοὺ πῶ! εἶπε στὸν Ποίμν, παύοντας νὰ τριβεῖ τὰ χέρια του καὶ σουφρώνοντας τὰ φρύδια.

Ἐμμεῖς ἔτσι μιὰ στιγμὴ. Τὸνα χέρι του κρατοῦσε τῆλο σφιχτά.

— Καὶ τώρα, τῶρα στὸ νοῦ μου! ἔκανε. Ἄ, ναί, τὸ θυμήθηκα...

Τὰ χέρια του λυθῆκανε μαυτὸ κ' ἔκανε καὶ ριὰ κίνηση πρὸς τὰ ἐπάνω μὲ τὸνα :

— Ξέρεις τ' ἦθελα νὰ σοὺ πῶ; γιὰ καὶ ποὺ σκεπτόμουνα σήμερα, εἶπε. Μὰ μὲ νεύριασε, μὰ τὸ Θεό, μὲ νεύριασε! Ἐσένα μπορεῖ νὰ σοὺ φανῇ μικρό; μὰ τί θὰ πῇ κομικό; Λοιπὸν γιὰ ἄκουσε. Σκεπτόμουνα τὰ κορίτσια τοῦ λαοῦ, ποὺ ὁ ἀποκλεισμός τοὺς χαλάει τὸ σῶμα τους, τίς ἀφράτες σάρκες τους! Ἄ, τί νὰ σοὺ πῶ... Μόνο γι' αὐτὸ, γι' αὐτὸ μόνο ὁ ἀποκλεισμός εἶναι ἄτιμος!... Καὶ ξέρεις τ' εἶναι νὰ χαλοῦν καὶ σῶματα... Ἐνα θεῖο πρᾶγμα, θεῖο ἔργο! Καὶ νὰ χαλοῦνται ἀπ' τὰ κεφάλια καὶ ἡλιθίων! Μὰ εἶναι τρομερό... Κι αὐτὸ μ' ἔκαναν νὰ τὸ σκεπτῶ καὶ κορίτσια, καὶ ἀφράτα κορίτσια τῆς γειτονιάς μου, ποὺ τὰδα ἀδυνατισμένα, χωρὶς ἐκεῖνο τὸ, ποὺ σ' ἔπιανε λιγούρα... Ἄ, εἶναι τρομερό! Γιὰ τί πρέπει νὰ ξέρεις, καὶ πιστεῖω νὰ τὸ ξέρεις, μόνο τοῦ λαοῦ τὰ κορίτσια ἔχουν ὁραῖα σῶματα! Οἱ ἄλλες...

Ὁ ἔρχομός τοῦ κρασιοῦ καὶ τοῦ μεζέ τοὺς διέκοψε.

Σιωπηλοὶ οἰκτῆκανε στὸ μεζέ καὶ στὸ κρασί.

— Ἄ, ἔκανε ὁ Νάσκα, ἀφοῦ ἤπιε, σωστὴ παρηγοριά ρίχνει τὸ ἄτιμο...

Καὶ ὕστερα :

— Τί σοῦ λέγα;... Ἄ, τὸ θυμήθηκα. Ναί... Θὰ σοὺ κάνω ὅμως, μιὰ ἐρώτηση : Ἐχεις δεῖ γυνεὲς ἀριστοκρατίσες ;

— Ποὺ νὰ τίς δῶ;... τοῦ ἀπάντησε ὁ Ποίμν ἑξαφνιασμένος.

— Ἐγὼ ὅμως εἶδα! Τώρα, πῶς τίς εἶδα μικρός, αὐτὸ δὲν ἔχει νὰ κάνει, γιὰ τὸ κ' ἔπειτα ὅτι εἶδα καὶ ξεῖδα δὲ μοῦ χάλασε τὴν ἐντύπωση τὴν πρώτη... Τώρα ἐπὶ μπορεῖ νὰ πείς : Θὰ σοῦ τιγχαν καὶ ἄλλα ! Αὐτὰ δὲν τὰκούω γώ... Λοιπὸν, γιὰ ἄκουσε :

Ὅταν ἦμουν μικρός, ἓνα παιδάκι δηλαδὴ, τότε δά, ἢ μητέρα μου μ' ἔπαιρνε μαζί της στὰ μπάνια. Ἐμουν τότε σὲς εὐτυχίες μου! Ἄς τὰφῇσόντες αὐτὰ. Λοιπὸν κολυμποῦσα μαζί με τίς νυνίκες. Στὴ διπλὴν μ.α. καμπάνα ἐρχόντουσαν τρεῖς κορίτσια μεγάλα, ὁμορφὴ πάντες καὶ μετὰ σῶματα ἔξοχα. Ἐγὼ δὲ

κούσει νὰ λέει ἡ μάνα μου, πῶς ἦταν καὶ τὰ τρεῖς πολὺ πλούσια καὶ ἀπ' ἀριστοκρατικὸ σόε. Μῆσα στὸ λουτρό τίς ἔχανα, δὲν μπορούσα νὰ τίς ξεχωρίσω ἀπ' τίς ἄλλες γυναῖκες. Ἀλλὰ καὶ μοῦ φαινότουσαν ὁλὲς ἄσχημες μὲ τὰ πονκάμισα, τὰ σκοιφιά... Ἐτσι φοροῦσαν τότε, τώρα, καθὼς ἄκουσα, ντύνονται ὁλοῦς, ὅπως στὴ Φραγκιά. Ἐτσι μοῦπαν, δὲν τῶδα.

Μιὰ μέρα, ποὺ λές, ἡ μάνα μου εἶδε, ἢ τῆς φάνηκε, ὅτι δὲν εἶμουν τόσο καλὰ καὶ δὲ μᾶφῃσε νὰ κάνω λουτρό. Μὰ πῆρε ὅμως μαζί της καὶ μᾶφῃσε μόνον στὴν καμπάνα μὲ κουλούρια ζαχαρένια... Στάσου, γιὰ τί αἰσθάνθηκα σάλια νὰ μοῦ τρέχουν! Κουλούρια καὶ τυρί... Ἄτιμε ἀποκλεισμέ... Ἄς προχωρήσω γιὰ τί θὰ πάρω φόρα καὶ θὰ σοὺ πῶ ἄλλα. Λοιπὸν, ἔτσι γὰ ἀπ' ἐκεῖνα, γιὰ νὰ μὴν πῶ τὸνομά τους, καὶ περῶμενα νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ λουτρό ἡ μάνα μου. Ξαφνικὰ ἀκούω γέλια στὴ διπλὴν καμπάνα. Κατάλαβα πῶς ἀνέβαιναν οἱ τρεῖς ἀριστοκρατίσες, ὅπως τίς ἔλεγε ἡ μάνα μου. Ἄν καὶ μικρός, εἶχα τὸ διάλογο μέσα μου, κ' εὐθὺς σκέφτηκα νὰ τίς δῶ γυμνές, ποὺ θὰ πετοῦσαν τὰ βρεμμένα ρούχα. Τὰ ξύλα τῆς καμπάνας ἦταν ἀραιοθαλμένα, ἀλλ' εἶχαν καὶ καὶ τρύπες ἀπὸ ρόζους, πρώτης. Κόλλησα λοιπὸν τὸ μούτρο μου ἐκεῖ καὶ εἶδα. Μὰ καὶ τί δὲν εἶδα τότε! Τὶ σῶματα ἦταν ὅμως ἐκεῖνα, τί χάλα... Φόρη... Σοὺ ὀρκίζομαι ὡς τίμιος Νάσκα, γιὰ τὸ πρὸ πάντων εἶμαι τίμιος, πῶς ἦτανε σὰν καλικοποῦρες σωματῶν γυναικείων, σά, σά... ἄστα! Καὶ τὰ θυμᾶμαι σὰν νᾶταν τώρα.... Κ' ἔξω, ντυμένες, φαινότουσαν νᾶχουνε θεῖα σῶματα. Τότε εἶδα, ποὺ λές, ἂν καὶ μικρός, εἶδα τὴ διαφορά μὲ τῆς δούλας μας τὸ σῶμα!...

— Μὰ πῶς τῶς δεῖ τὸ σῶμα τῆς δούλας σας, στὸ μπάνιο; τὸν ρώτησε ὁ Ποίμν χαμογελώντας.

— Μπα, ὄχι... Αὐτὴ δὲν πλενόταν. Τῶρα δεῖ, θὰ σοὺ πῶ πῶς. Πολλὲς φορὲς ἡ μάνα μου, ποὺ ἔβγαυε ἔξω, μᾶφῃσε μὲ τὴ δούλα νὰ μὲ προσέχει. Κι αὐτὴ, ἅμα μέναμε μόνον, πετοῦσε τὰ ρούχα της κ' ἔμενε ταῖσι, ὁλόγυμνη! καὶ μ' ὀρπαζε νὰ χορεύοι... Τὶ μαῖνα τὴν ἔπιανε! Κ' ἐγὼ χόρευα κρατώντας τὴν ἀπ' τίς πὺρ καλὲς καὶ στοργικὰς τῆς ὀφθαλμοῦς, χόρευα μαϊνικά. Καὶ θάφτανε σχεδὸν ἴσαμε τὸν ἀραλὸ της... Ἀπ' αὐτὰ ἔπεισε ὁ Νάσκα, σ' ἀναμνήσεις καλῶν ἡμερῶν ὕστερα στὰ τωρινά, στὴ φτώχεια καὶ στὴν κακομοιριά. Κατρακύλισε ἔπειτα, στὴν πολιτικὴ, στὰ ἐθνικά, ἔβρισε καὶ εἶπε καὶ γιὰ τὸ μέλλον τῆς Φιλῆς. Ἄ, ἡ φιλή μας εἶναι γιὰ νὰ ζήσει, νὰ ζήσει ἐνδοξῇ πάλι, μαῖνα, καὶ οὐτὸ τὰ σκεδύλῃ...